

AARHUS TEATER STUDIO

AF DARIO FO

SÆSON 79/80

publ. 79

Italienerne kan leve på en sten, af sten – men ikke uden protest

En gammel mand og kone går sammen med nogle mindre børn på marken under de romerske vandledninger lige uden for Rom, de har en kurv og plastikposer med til de store mængder af cikorie, de stikker på marken og i vejkanterne.

Italienerne kan finde noget spiseligt allevegne, de vilde grøntsager optræder i mange tilberedninger rundt på italienske midt-dagsborde. Om søndagene drager storbyfamiljerne ud på landet, ind i skovene, så er det tanterne eller bedstefar, eller hvem, der har en landlig fortid, som fører an og forklarer hvilke svampe og hvilke bær og hvilke friske skud, der kan spises. Kastanjetræet er det mest almindelige træ i Italien, og dets frugter kan spises på alle måder, laves til mel, bages til brød og kager – i suppen – kogte og stegte og ristede. Og de gnaves rå.

Italienerne kan leve på en sten, men ikke altid finder de sig i det, dog er det godt at kunne.

Kvinderne, der på anden måned har besat deres fabrik for at tvinge et lønkrav igennem, fortæller om, hvordan de i denne vanskelige periode klarer den daglige husholdning.

»– Heldigvis har vi ikke noget på afbetaling, afbetalingssystemet er arbejdsgivernes bedste våben.«

»Man tager et par sten fra havet, af dem, der er beklædt med alger og små skaldyr, koger dem med løg og tomat og blander den deraf fremkomne sovs med spaghetti kogt »al dente.«

Det er en af de hundred-årige/tusind-årige madopskrifter i det traditionsrige italienske køkken, som stadig lever.

I de meget barske sardiske landskaber går fårehyrder med stive nakker og rygge, som de tusind-årige nuraghiske statuer.

I modsætning til fattige napolitaneres gestikulerende liv, har den sardiske form for fattigdom givet befolkningens kroppe angstspændinger fra ensomheden, naturens voldsomhed og suitens hallucinationer. Mødet med et andet menneske kan betyde venskabelig vekslen af få ord, men kan også betyde, at den ene hyrde har mistet dyr fra sin hjord, og nu ser det som sin eneste overlevelsesmulighed at tage dyr fra den andens hjord.

Da den konsumistiske verden kom nær, men ikke nåede til fårehyrdernes egn syd for Napoli, begyndte de deres form for »proletariatets ekspropriation« ved at bortføre rige mennesker: »En mand bræger ikke,« sagde de. Senere skulle det, der dengang begyndte med fårehyrdernes specielle moral og æresbegreber blive udnyttet og udvidet af andre til en mere storstilet »forbruger-verdens« forbryder-industri.

I de store byer førte forbitrede husmødre an i boligaktioner, og i »proletariatets ekspropriation« af supermarkeder. Protestaktioner er sat i værk og ligner dem, der gennemførtes under første verdenskrig, da kvinderne satte sig på skinnerne foran togene, som skulle bringe deres mænd til fronten.

Ligesom aktioner under anden verdenskrig, da 35.000 italienske kvinder var aktive partisaner og blev henrettet og tortureret i tusindvis af tyskerne. Efter krigen blev de organiseret i to aktive kvindesammenslutninger, den katolske og den venstreorienterede.

Italienske kvindebevægelser er i stand til at samle mindst 20.000 kvinder til demonstration i gaderne. Da deres danske med søstre i italiensk TV fortalte, at de var bange for at komme ned på de sydeuropæiske kvinders lønniveau, havde de italienske kvinder allerede opnået ligeløn! De har fået gennemført en lov om skilsmisse og om legal abort. De besætter vrangvillige hospitalsmiljøer og viger ikke, før afdelingerne og personalet er i gang med en jævn rytme af daglige, gratis aborter.

Kvindebevægelsen har gennem de sidste år besat retsbygningerne under voldtægtsprocesser og tvunget politiet og dommere og nu sidst lovgivningsmagten til at revidere gangen i voldtægts-sagerne. Sidst tildelte en international TV-jury første pris til det kvindekollektiv, der har produceret TV-programmer om bevidenhederne omkring voldtægts-sagerne.

I TV'er der et ugentligt program, »Si dice donna«, om kvindeproblemer og kultur.

Der er lige kommet en daglig avis, som tar sig af alle former for kvindespørgsmål.

I vores landsbys frisørsalon sidder alle vi, der har tålmodighed

Vi betaler ikke, vi betaler ikke ...

FARCE AF DARIO FO

INSTRUKTION: LUCIEN GIURCHESCU
SCENOGRAFI: ION POPESCO-UDRISTE

Medvirkende:

Antonia *Marianne Flor*
Giovanni, Antonias mand *Aksel Erhardsen*
Margherita, Antonias veninde *Susanne Breuning*
Luigi, Margheritas mand *Ole Thestrup*
Overbetjent, karabinieresergent,
ligbærer og Giovannis far *Erling Dalsborg*
Statister: *Allan Pedersen, Jens Thomsen, Gorm Fosdal,*
Mads Olesen, Carsten Jensen og Jørgen Ullerup

og viljestyrke til at vente på tur til at få håret i orden. Som sædvanlig udvikles samværet til højrystede diskussioner og lavmælte bekendelser, et basisgruppemøde, hvor flere generationer tørner sammen, for bagefter at blive enige om at gå op på kommunen og bryde ind i kommunerøddernes rådslagning for at få gennemført kravet om et ordentligt, permanent lokale til familjerådgivningscentret.

Ulla Kampmann

Oversættelse: Jytte Lollesgaard
Tolk for instruktør og scenograf: Helle Slottved
Regi: Per Søegaard og Claus Mydtskov
Suffli: Anette Walsøe
Lys/lyd-ass.: Orla Pind og Kurt Bøje
Belysningsmester: Niels Emil Larsen
Tonemester: Jens Ravn
Scenemester: Kai Johansen
Malersal: Jens Anker Olsen
Skræddersal: Hanne Gissel
Rekvisitører: Frode Sørensen og Viggo Jensen
Frisør: Joan Gylling

Produktionsleder: Jørn Walsøe
Overregissør: Max Hansen

Programredaktion: Steen Mourier
Plakat- og programforside: Ion Popesco-Udriste
Foto: Rolf Linder
Tryk: Kannike Tryk, Århus

Teaterchef: Jacob Kielland

Premiere 17. november 1979
Aarhus Teater Studio
Spiller frem til 20. dec. 1979

I. akt ca. 1 time og 10 min.
Pause
II. akt ca. 1 time og 10 min.

Dario Fo og den folkelige kultur

»I middelalderen samledes de maskerede gøglere på markedspladsen og indledte en slags fingeret proces mod adelen, de mægtige, de rige, kort sagt: magthaverne ... købmænd, kejser, ågerkarle og bankmænd (det er i øvrigt det samme) bisper og kardinaler ... Men det mest spændende øjeblik var slutningen. Det var en slags fingeret helvede, som de blev styrtet ned i, med gryder fulde af kogende olie, med massakrer og flåninger, der blev de nedstyrtet, alle disse rige, disse herrer!« Sådan beskriver Dario Fo selv de middelalderlige gøglerfester. Og præcis det samme mønster kan man finde i praktisk taget alle hans egne forestillinger, hvor magthaverne eller deres ordenshåndhævere konfronteres med de jævne mennesker, det udbyttede folk, og hvor det ender med, at de mægtige afstraffes og ydmyges grotesk, konsekvent og fantasifuldt.

Det er ikke noget tilfælde, at Dario Fo's stykker minder om den slags gamle traditioner og drømme, som f. eks. drømmen om *den omvendte verden*, hvor det er de fattige og svage, der griber magten over de rige og mægtige og giver dem igen med deres egen mønt.

Dario Fo har i årevis udforsket de folkelige udtryksformer, gøglertraditionen, fortælletraditionen, hvor der vendes op og ned på de sociale og seksuelle normer, de profane karnevals-fester med deres gravide mænd og levende lig og blasfemi og anarki ...

Midt i disse folkelige fester og fantasier med deres bitre og saftige satire mod undertrykkerne lever forestillingen om »den anden verden«, fantasiens, legendernes og eventyrets rige, som rummer de gode kræfter, der en gang vil gribe ind og opfylde de elendiges håb og drømme om retfærdighed.

I mange af Dario Fo's stykker forekommer der en sådan fantastisk forløser fra »den anden verden«. Men ofte er det vel at mærke i form af et eller andet afsindigt *gag*, som de proletariske hovedpersoner *selv* sætter i scene...tænk blot på den hellige Eulalia's »mirakler« i *Vi betaler ikke! Vi betaler ikke!*

Denne folkelige kultur er Dario Fo's egen baggrund. I Italien er den endnu blomstrende og rig (selv om det er de fattiges kultur). Men den trues alvorligt af industrisamfundets ensrettede

og kommercielle massepåvirkning.

Det er blandt andet *ved at* bruge de folkeligt-traditionelle udtryksformer og lægge et præcist politisk indhold ind i dem, at det er lykkedes Dario Fo i Italien at få et stort publikum i tale, som af gode grunde ikke er i stand til at identificere sig med, hvad der i almindelighed forstås ved kunst og kultur, ganske enkelt fordi det ikke har noget med deres tilværelse og vilkår og traditioner at gøre.

Der ligger således en politisk pointe allerede i Dario Fo's valg af foragtede og såkaldt »vulgære« udtryksformer. Fra sin start som teatermand har det frem for alt været farcen, han benytter sig af, den urgamle grovkornede og jordnære situationskomik, der prikker hul på det oppustede og uægte, som for Fo ikke mindst er den borgerlige kultur.

Gennem latteren ønsker han, som fortidens kontroversielle gøglere, at bibringe folk indsigt og afsløre magthaverne i deres virkelige dimensioner.

Det rent dramatiske eller tragiske forløser publikum følelsesmæssigt, (dets vrede, indignation osv.) og gør det passivt. Men kan man få folk til at le ad uhyrlige og groteske forhold i samfundet, ræsonnerer Fo, vil man også få dem til at tænke over dem på en ny måde og, måske, i sidste ende være med til at få folk til at gøre noget radikalt ved omverdenen.

Dario Fo's budskab er helt enkelt: Stol på egne kræfter.

Bent Holm

Italien – kontrasternes land

Vores land er kun tilsyneladende moderne, skriver sociologen Franco Ferrotti. Italienerne er skizofrene. Når man taler med veluddannede mennesker, bliver man slået af deres progressive indstilling, men når det kommer til de mere konkrete situationer, reagerer de overordentlig traditionelt. Selv et så umoderne begreb som »ære« hænger ved til trods for – eller måske på grund af – et moderne fænomen som feminismen. På dette område sker der reformer af usædvanlig karakter, men ét er lovgivning noget andet dagligdagen.

... Uden at dette skal give sig ud for at være en samlet oversigt over kontrasterne i den italienske dagligdag og deres politiske liv, har vi samlet nogle forskellige eksempler...

Italiens hovedstad Rom er sæde for den katolske kirkes overhoved. For første gang i flere århundreder har den fået en udenlandsk pave, og for første gang i historien en kommunistisk borgmester.

... hvis dette ikke forbavser, kan vi give et mere konkret eksempel...

Det er chefen for det italienske kommunistparti, der har fostret teorien bag det historiske kompromis, alliancen mellem de kristne demokrater (der har haft regeringsmagten siden slutningen af 2. verdenskrig) og kommunistpartiet (som indtil for få år siden var et oppositionsparti).

... det må være op til italienerne at bevise, om teorien holder, og

op til os at nævne nogle andre eksempler...

Indtil for kort tid siden var skilsmisse forbudt i Italien, som stort set var regeret efter den katolske kirkes principper. (Man vil f. eks. huske sagen omkring Carlo Ponti, der blev betragtet som bigamist, efter at han havde giftet sig for anden gang med Sofia Loren, og han stod derfor for at blive straffet). Ikke desto mindre måtte den kristeligt demokratiske regering bøje sig for en folkeafstemning, hvor flertallet havde stemt for skilsmisse.

... skilsmisse er nu et faktum i Italien, men traditionerne lever stadig videre...

Straffelovens paragraf 587 er et stykke arvegods fra den fascistiske periode (1930), som endnu ikke er blevet afskaffet. Enhver, der myrder »sin kone, sin datter eller sin søster«, for at hævne »sin eller sin families ære«, risikerer ikke mere end tre til syv års fængsel.

... og i Rom demonstrerer kvinderne mod straffelovens paragraf 544, i følge hvilken en mand, der har voldtaget en kvinde, frikendes for tiltale, hvis han gifter sig med hende: »Hvis du voldtager mig, kan du gifte dig med mig, hvis jeg er dig utro, kan du myrde mig«. Kvinderne i Italien må betale dyrt for mændenes ære.

I en lille fredelig landsby, Piedmont ved Castello d'Orba har man installeret et TV-studie, »Télé Radio City«. Det er bare en af de 350 private minikanaler, som oversvømmer Italien, og som kun kan over-

leve på reklameindtægter. En gang om ugen viser man efter midnat en sex-film-serie »Den vilde pyjamas«, som chokerer hele Italien.

Den feministiske liga, Allesandria har allerede protesteret mod »denne udsendelse, som overskrider enhver grænse for god tone, og som latterliggør kvinden«. To kristeligt demokratiske parlamentsmedlemmer har fornylig indgivet en skriftlig protest til statsministeren, hvori man opfordrer ham til at sætte en stopper for det stadigt stigende antal skandaløse pornografiske udsendelser i de private fjernsynskanaler. Til gengæld føler landsbyens gamle præst, Don Antonia, sig ikke ilde berørt af udsendelserne. Han er ikke bange for, at de skal ødelægge noget i hans menighed: »Forstår De, på det tidspunkt, hvor de viser deres sviniske udsendelser i fjernsynet sover mine sognebørn, fordi de skal tidligt op om morgenen. Messen begynder kl. 7«...

Er Italien et moderne eller middelalderligt land?

Italien med den italienske mamma bor side om side med arbejdernes Italien.

Og sådan kunne man blive ved med mange andre »kendsgeringer« om det økonomiske liv og de enorme forskelle, der eksisterer mellem det industrielt udviklede Norditalien og det underudviklede Syditalien.

*Italiens-mosaik
samlet af
Jannice Brandt*

A PROPOS

Udsnit af artikel bragt i Land og Folk 6. marts 1979:

Irma forretningen i Illum og Brugsen på Frederiksborggade fik i går 150 studerende på besøg. De studerende, som var fra RUC, fra Arkitektskolen og Psykologi (-studiet ved Københavns Universitet) iværksatte en spis-billigt-aktion i protest mod deres dårlige levevilkår.

I de to forretninger organiserede de studerende brød og pålæg, som de rettede an og spiste, hvorefter de ved udgangen betalte hver en krone. Et symbol på hvor meget man har råd til at spise for som studerende med den nuværende uddannelsisstøtte-ordning ...

Udsnit af artikel bragt i Aarhus Stiftstidende 29. marts 1979:

Hver af de 150 aktionerende studerende lagde en krone ved kassen i Føtex på Frederiks Allé i Århus som »betaling« for den mad, de havde taget i forretningen og fortæret på stedet ...

De 150 studerende indfandt sig samlet og forsynede sig alle med en indkøbskurv. De unge mennesker forsynede sig i første omgang med paptallerkner, plastic-spisebestik, mælk, juice, rugbrød og smør, inden de samlet slog sig ned ved forretningens to kølediske med pålæg ...

Sceheriet skabte en delforundring hos de kunder, der opholdt sig i Føtex ...

Da spise-aktionen havde stået på godt en halvtimes tid, bad en af aktionens ledere de 150 unge begive sig til kassen og hver aflevere en krone som betaling for måltidet ...

*Fra venstre:
Marianne Flor,
Ole Thestrup,
Aksel Erhardsen,
Susanne Breuning
og Erling Dalsborg
(liggende)*